

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Методичні вказівки
до вивчення навчальної дисципліни
для студентів спеціальності 015 «Професійна освіта»
галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Київ 2022

УДК 378.1

П24

Укладач Ю.С. Красильник, канд. пед. наук, доцент

Рецензент М.В. Руденко, канд. пед. наук, доцент

Відповідальний за випуск К.І. Почка, д-р техн. наук, професор

*Затверджено на засіданні кафедри професійної освіти,
протокол № 14 від 16 травня 2022 року.*

В авторській редакції.

Педагогічна майстерність викладача професійної освіти:
П24 методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни / уклад.:
Ю.С. Красильник. – Київ: КНУБА, 2022. – 56 с.

Містять вимоги щодо підготовки до практичних занять і самостійної роботи, змістовні модулі, ключові слова тем, літературу для самостійного опрацювання, а також рекомендації до виконання й оформлення індивідуальних робіт (рефератів).

Призначено для студентів спеціальності 015 «Професійна освіта» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
1. Методичні рекомендації до підготовки і проведення практичних занять.....	10
2. Практичні заняття з навчальної дисципліни «педагогічна майстерність викладача професійної освіти»	14
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.....	14
<i>Практичне заняття № 1.</i> Складові педагогічної майстерності викладача професійної освіти (4 год).....	14
<i>Практичне заняття № 2.</i> Педагогічна техніка як форма організації поведінки викладача професійної освіти (2 год)	16
<i>Практичне заняття № 3.</i> Елементи невербального спілкування як складова педагогічної техніки викладача професійної освіти (4 год).....	18
<i>Практичне заняття № 4.</i> Використання новітніх технологій в організації та управлінні освітнім процесом (4 год)	20
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.....	24
<i>Практичне заняття № 5.</i> Стили педагогічного спілкування, їх особливості та використання в практичній діяльності викладача професійної освіти (2 год).....	24
<i>Практичне заняття № 6.</i> Характеристика особливостей мовлення викладача професійної освіти (2 год).....	26
<i>Практичне заняття № 7.</i> Методика підготовки та проведення усного монологічного виступу (4 год).....	29
<i>Практичне заняття № 8.</i> Діалог як засіб комунікативного спілкування в педагогічній діяльності викладача професійної освіти (2 год)	31
<i>Практичне заняття № 9.</i> Психолого-педагогічна характеристика проведення діалогу (2 год)	33
3. Методичні рекомендації до виконання індивідуальних робіт (рефератів).....	39
4. Тематика рефератів	44
5. Основні питання до екзамену з навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність викладача професійної освіти»	47
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	50

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Нагальною потребою сучасного суспільства, в якому інтелект, знання людини, її науковий, освітній та культурний рівень виступають стратегічним ресурсом, є інноваційний розвиток освіти. Це підтверджує схвалена Кабінетом Міністрів України «Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр.» [9], яка визначає напрями розвитку системи вищої освіти на сучасному етапі та для її реалізації передбачає стратегічні й операційні цілі (завдання) з відповідними показниками досягнення, механізми, очікувані результати. Одним із провідних напрямів розвитку системи вищої освіти має стати концентрована увага на неповторності й унікальності кожного викладача та здобувача вищої освіти, необхідності конструювання дієвих засобів науково-методичного й інформаційно-технологічного супроводу їх діяльності.

Професійний стандарт «Педагог професійного навчання» [10] встановлює перелік загальних і професійних компетентностей педагога професійного навчання, а саме: здатність адаптуватися до умов освітнього середовища, здатність до академічної та професійної мобільності, нести персональну відповідальність за результати ухвалення професійних рішень, до комунікацій у межах професійної діяльності, здатність ефективно управляти робочим часом, виявляти лідерські якості, виконувати звичні професійні дії ефективнішим способом, діяти в нестандартних ситуаціях, працювати в команді, запобігати конфліктним ситуаціям, саморозвиватися і самовдосконалюватися.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» [8] науково-педагогічний працівник має право обирати методи та засоби навчання, що забезпечують високу якість навчального процесу (ст. 57 п. 5); а також зобов'язані забезпечувати викладання на високому науково-теоретичному і методичному рівні навчальних дисциплін відповідної освітньої програми за спеціальністю, провадити наукову діяльність (ст. 58 п. 1), підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію (ст. 58 п. 2), дотримуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, прищеплювати їм любов до України, виховувати їх у дусі українського патріотизму і поваги до Конституції України та державних символів України (ст. 58 п. 3), розвивати в осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, самостійність, ініціативу, творчі здібності (ст. 58 п. 4), дотримуватися статуту закладу вищої освіти, законів, інших нормативно-правових актів (ст. 58 п. 5). Саме

такий підхід спонукає до системного викладу теоретичних, методичних і практичних основ педагогічної майстерності викладача професійної освіти. У сучасних умовах модернізаційних змін в освітньому просторі важливого значення набуває підвищення ефективності освітньої діяльності, яка має ґрунтуватися на досягненнях психолого-педагогічної науки, перспективного педагогічного досвіду і бути спрямованою на підвищення педагогічної майстерності викладачів, на розвиток їх творчого потенціалу. Отже, нормативно-правова база, тенденції щодо гуманізації змісту, методів і форм освітнього процесу, орієнтація на вияв індивідуальності кожного суб'єкта навчання ставлять високі вимоги до особистості викладача професійної освіти, розвитку його творчого потенціалу. У цьому зв'язку компонентом освітньо-професійних програм другого магістерського рівня вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» є навчальна дисципліна «Педагогічна майстерність викладача професійної освіти».

Метою викладання навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність викладача професійної освіти» є формування та розвиток у майбутніх інженерів-педагогів достатнього рівня педагогічної майстерності, психолого-педагогічного мислення, індивідуального стилю педагогічної взаємодії в освітньому процесі, комунікативної компетентності та педагогічної етики.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність викладача професійної освіти» є:

- надання студентам системи методологічних, теоретичних і методичних знань з основ педагогічної майстерності;
- розвиток психолого-педагогічної компетентності майбутнього інженера-педагога;
- вироблення практичних вмінь і навичок використання у майбутній професійній діяльності інноваційних освітніх технологій;
- формування компетентностей, пов'язаних з професійним саморозвитком.

**Компетентності здобувачів вищої освіти,
що формуються внаслідок засвоєння навчальної дисципліни**

Код	Зміст	Програмні результати навчання
1	2	3
<i>Загальні компетентності</i>		
ЗК 2	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	РН 2. Ефективно використовувати сучасні цифрові інструменти, інформаційні технології та ресурси у професійній, інноваційній та/або дослідницькій діяльності. РН 8. Здійснювати у науковій та професійній літературі, базах даних, інших джерелах пошук необхідної інформації з професійної освіти і дотичних питань, систематизувати, аналізувати та оцінювати відповідну інформацію.
ЗК 3	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).	РН 3. Ефективно формувати комунікаційну стратегію, здійснювати ділову комунікацію і доносити зрозуміло та недвозначно свої думки та аргументи до фахівців і широкого загалу, вести професійну дискусію.
		РН 4. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення і презентації результатів професійної діяльності, досліджень та проєктів.
		РН 10. Здійснювати консультативну діяльність у сфері професійної освіти.
ЗК 5	Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.	РН 5. Обирати оптимальну стратегію колективної діяльності, міжособистісного спілкування та взаємодії для реалізації комплексних проєктів у професійній освіті та міждисциплінарних проєктів з урахуванням етичних, правових, соціальних та економічних аспектів.
		РН 7. Створювати освітнє середовище професійної освіти, що є сприятливим для здобувачів освіти і забезпечує досягнення визначених результатів навчання.
		РН 10. Здійснювати консультативну діяльність у сфері професійної освіти.
ЗК 7	Здатність до міжособистісної взаємодії.	РН 3. Ефективно формувати комунікаційну стратегію, здійснювати ділову комунікацію і доносити зрозуміло і недвозначно свої думки та аргументи до фахівців та широкого загалу, вести професійну дискусію.
		РН 5. Обирати оптимальну стратегію колективної діяльності, міжособистісного спілкування та взаємодії для реалізації комплексних проєктів у професійній освіті та міждисциплінарних проєктів з урахуванням етичних, правових, соціальних та економічних аспектів.
		РН 6. Організовувати освітній процес у сфері професійної освіти на основі людиноцентрованого підходу та сучасних досягнень педагогіки і психології, керувати пізнавальною діяльністю, здійснювати ефективне й об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

1	2	3
		РН 7. Створювати освітнє середовище професійної освіти, що є сприятливим для здобувачів освіти і забезпечує досягнення визначених результатів навчання.
		РН 10. Здійснювати консультативну діяльність у сфері професійної освіти.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності		
СК 1	Здатність застосовувати і розробляти нові підходи до вирішення задач дослідницького та/або інноваційного характеру і проблем професійної освіти.	<p>РН 6. Організовувати освітній процес у сфері професійної освіти на основі людиноцентрованого підходу та сучасних досягнень педагогіки і психології, керувати пізнавальною діяльністю, здійснювати ефективне та об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.</p> <p>РН 7. Створювати освітнє середовище професійної освіти, що є сприятливим для здобувачів освіти і забезпечує досягнення визначених результатів навчання.</p> <p>РН 8. Здійснювати у науковій та професійній літературі, базах даних, інших джерелах пошук необхідної інформації з професійної освіти і дотичних питань, систематизувати, аналізувати та оцінювати відповідну інформацію.</p>
СК 2	Здатність враховувати різноманітність студентів при плануванні і реалізації освітнього процесу в професійній освіті.	РН 3. Ефективно формувати комунікаційну стратегію, здійснювати ділову комунікацію і доносити зрозуміло та недвозначно свої думки та аргументи до фахівців і широкого загалу, вести професійну дискусію.
		<p>РН 6. Організовувати освітній процес у сфері професійної освіти на основі людиноцентрованого підходу та сучасних досягнень педагогіки і психології, керувати пізнавальною діяльністю, здійснювати ефективне та об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.</p> <p>РН 7. Створювати освітнє середовище професійної освіти, що є сприятливим для здобувачів освіти і забезпечує досягнення визначених результатів навчання.</p> <p>РН 9. Будувати і досліджувати моделі процесів у галузі професійної освіти.</p> <p>РН 10. Здійснювати консультативну діяльність у сфері професійної освіти.</p>
СК 3	Здатність застосовувати і створювати нові освітні інструменти і технології та інтегрувати їх в освітнє середовище професійної освіти.	<p>РН 2. Ефективно використовувати сучасні цифрові інструменти, інформаційні технології та ресурси у професійній, інноваційній та/або дослідницькій діяльності.</p> <p>РН 6. Організовувати освітній процес у сфері професійної освіти на основі людиноцентрованого підходу та сучасних досягнень педагогіки і психології, керувати пізнавальною діяльністю, здійснювати ефективне та об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.</p> <p>РН 9. Будувати і досліджувати моделі процесів у галузі професійної освіти.</p>

1	2	3
СК 4	Здатність аналізувати, прогнозувати, критично осмислювати проблеми у професійній освіті, приймати ефективні рішення щодо їх розв'язання.	<p>РН 1. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції сталого розвитку суспільства, освіти і методології наукового пізнання у сфері професійної освіти.</p> <p>РН 5. Обирати оптимальну стратегію колективної діяльності, міжособистісного спілкування та взаємодії для реалізації комплексних проектів у професійній освіті та міждисциплінарних проектів з урахуванням етичних, правових, соціальних та економічних аспектів.</p>
		<p>РН 6. Організовувати освітній процес у сфері професійної освіти на основі людиноцентрованого підходу та сучасних досягнень педагогіки і психології, керувати пізнавальною діяльністю, здійснювати ефективне та об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.</p>
		<p>РН 7. Створювати освітнє середовище професійної освіти, що є сприятливим для здобувачів освіти і забезпечує досягнення визначених результатів навчання.</p>
		<p>РН 8. Здійснювати у науковій та професійній літературі, базах даних, інших джерелах пошук необхідної інформації з професійної освіти і дотичних питань, систематизувати, аналізувати та оцінювати відповідну інформацію.</p>
		<p>РН 9. Будувати і досліджувати моделі процесів у галузі професійної освіти.</p>
		<p>РН 10. Здійснювати консультативну діяльність у сфері професійної освіти.</p>
СК 6	Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності.	<p>РН 3. Ефективно формувати комунікаційну стратегію, здійснювати ділову комунікацію і доносити зрозуміло і недвозначно свої думки та аргументи до фахівців і широкого загалу, вести професійну дискусію.</p>
		<p>РН 5. Обирати оптимальну стратегію колективної діяльності, міжособистісного спілкування та взаємодії для реалізації комплексних проектів у професійній освіті та міждисциплінарних проектів з урахуванням етичних, правових, соціальних та економічних аспектів.</p>
		<p>РН 6. Організовувати освітній процес у сфері професійної освіти на основі людиноцентрованого підходу та сучасних досягнень педагогіки і психології, керувати пізнавальною діяльністю, здійснювати ефективне та об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.</p>
СК 7	Навички консультування у сфері професійної освіти.	<p>РН 10. Здійснювати консультативну діяльність у сфері професійної освіти.</p>

Науково-теоретичними засадами вивчення навчальної дисципліни становлять основні положення теорії, методики і практики функціонування освітньої сфери, фундаментальні, загальнонаукові та конкретно наукові методологічні основи педагогіки та психології, технології наукового пізнання та педагогічних досліджень.

Навчальна дисципліна вивчається у тісному взаємозв'язку з дисциплінами «Педагогіка вищої школи», «Психологія вищої школи», «Методологія та методи науково-педагогічних досліджень» і педагогічною практикою.

Вивчення змісту навчальної дисципліни передбачає активну самостійну роботу здобувачів вищої освіти. Її результати контролюють і оцінюють під час проведення всіх видів навчальних занять.

Під час вивчення навчальної дисципліни застосовують такі види навчальної роботи: лекції, практичні заняття, індивідуальні завдання, консультації, екзамен, а також самостійну роботу студентів.

Робоча програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів:

Змістовий модуль 1. «Основи педагогічної майстерності викладача професійної освіти».

Змістовий модуль 2. «Майстерність педагогічної взаємодії викладача професійної освіти».

Методичні вказівки складаються з таких розділів:

I. Методичні рекомендації до підготовки і проведення практичних занять.

II. Практичні заняття з навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність викладача професійної освіти».

III. Методичні рекомендації до виконання індивідуальних робіт (рефератів).

IV. Тематика рефератів.

V. Основні питання до екзамену з навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність викладача професійної освіти».

VI. Список використаних і рекомендованих джерел до навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність викладача професійної освіти».

1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Сучасні тенденції щодо цифрової трансформації суспільства висувають принципово нові вимоги до практичної складової освітньої діяльності. Значну роль у системі вищої освіти відіграють практичні заняття. Головне їхнє завдання – закріплення, переведення у довготривалу пам'ять теоретичних знань, формування та розвиток професійних компетентностей, оволодіння апаратом наукових досліджень. Практичне заняття (лат. *practicos* – діяльний) – це форма навчального заняття, за якого викладач організує детальний розгляд здобувачами вищої освіти окремих теоретичних положень навчальної дисципліни й формує в них навички та уміння їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами відповідно до сформульованих завдань. Перелік тем практичних занять визначають навчальною робочою програмою дисципліни. Зміст практичних занять забезпечує узгодженість нормативного та індивідуально-вибіркового компонентів навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти. Нормативний компонент виступає як зовнішній відносно здобувача вищої освіти досвід освітньої діяльності. Його носіями є відповідні матеріали (законодавчі та нормативно-правові документи, освітня програма), інформаційне забезпечення (аналітичні огляди, звіти, стандарти, монографії, статті, дисертації, підручники, посібники тощо) та діяльність суб'єктів освітнього (виробничого/навчально-виробничого) процесу. Індивідуально-вибірковий компонент є суб'єктивною програмою навчально-пізнавальної діяльності здобувача вищої освіти.

Мету практичних занять можна сформулювати такими положеннями: закріплення знань шляхом активного повторення матеріалу лекцій, конкретизації і розширення цього матеріалу, його транспозиції на певні завдання; розвиток здатності самостійно використовувати отримані знання для виконання певних дій і отримання нових знань, навичок та умінь (професійних компетентностей); встановлення зв'язку закономірностей, формулювань, вимірювальних показників з практикою їх застосування; ознайомлення з науковими методами та засобами в їх практичному застосуванні; надбання експериментальних навичок і вмінь; ознайомлення з різними методами аналізу та оцінки станів об'єкта вивчення, довідковими інформаційними матеріалами; опанування навиками та вміннями самостійного вирішення навчально-методичних і

науково-практичних питань; інтеграція знань у певну систему та формування визначених компетентностей. Структура практичного заняття зазвичай може вміщувати у собі: інформаційно-дискусійний блок, що передбачає відпрацювання й обговорення змісту теоретичних понять, положень відповідної теми; практико-перетворювальний блок – різні види активно-інтерактивної навчально-пізнавальної діяльності (розумової, ціннісно-орієнтованої, комунікативної, проєктувальної), що сприяє оволодінню здобувачами вищої освіти технологічними аспектами вирішення навчальних (професійних, квазіпрофесійних) завдань; рефлексивний блок, що передбачає роботу здобувачів вищої освіти з набутим професійним досвідом, самоідентифікацію з освоєваними професійно-особистісними позиціями, зі сформованою ситуацією взаємодії, самооцінку характеру просування в опануванні професійними компетентностями за відповідною темою; блок самоосвіти, що орієнтує на самостійне вивчення навчальних проблем, які вивчаються, з використанням як рекомендованої джерельної бази, так й ініційованої здобувачем вищої освіти.

Задля реалізації мети практичного заняття попередньо готується необхідний методичний матеріал – тести для визначення рівня оволодіння відповідними теоретичними положеннями та набір практичних завдань різного ступеня складності (репродуктивні, частково-пошукові, творчі).

У процесі проведення заняття здійснюють попередній контроль знань, навичок і вмінь студентів, формулювання загальної проблеми та її обговорення, вирішення завдань практикуму та їх обговорення, вирішення контрольних завдань, їх перевірка та оцінювання.

Важливе значення для практичних занять має використання інноваційних методів навчання: неімітаційних (лабораторна робота, проєкт, тренування, дискусія, мозковий штурм, стажування, екскурсія, виїзне заняття тощо); імітаційних неігрових (аналіз конкретних ситуацій, вирішення квазіпрофесійних завдань, розбір змісту документації, дій тощо); імітаційних ігрових (ділових, рольових ігор, ігрового проєктування тощо).

Основними формами організаційної роботи на практичних заняттях можуть бути: фронтальна, за якої студенти одночасно виконують певну практичну роботу; у такому разі наявний єдиний план й однакова послідовність дій для всієї групи; групова, коли студенти, поділені на підгрупи, виконують визначені за тематикою, змістом і планом практичні

роботи; індивідуальна, за якої студенти виконують різні за тематикою, змістом і планом практичні роботи.

Робота над змістом навчальної теми передбачає опрацювання теоретичних питань, завдань, що передбачені для самостійного опрацювання, поглиблене вивчення літератури на дану тему та пошук додаткової інформації, систематизацію вивченого матеріалу, опрацювання опублікованих у фахових та інших виданнях статей, підготовка схем, таблиць, графіків, діаграм тощо. Таким чином, рекомендованою методикою організації та проведення практичного заняття може бути:

- попередня підготовка – вивчення студентами теоретичного матеріалу самостійно та ознайомлення з інструктивними матеріалами для усвідомлення завдань;

- консультування студентів з метою надання потрібної інформації для виконання завдань;

- проведення попереднього контролю як допуску до виконання конкретної практичної роботи;

- виконання студентами завдань згідно з тематикою – опрацювання, узагальнення отриманих результатів та оформлення звіту;

- контроль й оцінювання викладачем результату роботи студента. План практичного заняття повинен узгоджуватися з відповідною спрямованістю лекційного курсу.

Порядок обліку і контролю на практичному занятті: контроль теоретичної підготовки, контроль самостійності під час виконання практичних завдань, контроль за дотриманням правил техніки безпеки й охорони праці, охайності в роботі, контроль за виконанням звіту, оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності кожного студента. Порядок контролю виконання завдань для самостійної роботи студентів: конспект опрацьованих теоретичних питань і практичних завдань.

Практичні заняття, які проводять дистанційно, повною мірою мають забезпечити відпрацювання навичок та умінь студентів, формування і розвиток професійної компетентності, набуття досвіду прийняття практичних рішень, що ґрунтується на теоретичній основі, розвиток логічного мислення, вміння аналізувати явища, узагальнювати факти, сприяти регулярній та планомірній самостійній роботі. Існує декілька варіантів організації практичних занять у дистанційному режимі:

1. Офлайн – викладач ставить завдання (електронною поштою, в електронному вигляді: HTML-сторінка, документ у форматі PDF, що

розміщений у мережі Інтернет), попередньо повідомивши про вимоги до звіту, а студент надсилає виконану роботу у вигляді звіту (код програми, графічні чи текстові матеріали тощо).

2. Онлайн – студенти і викладач синхронно присутні у чаті (відеочаті), повідомляють завдання, студенти його виконують, спілкуючись між собою та з викладачем, презентують результати роботи.

Ефективність практичного заняття значною мірою залежить від упровадження елементів змагальності, здійснення диференційованого підходу, забезпечення прямого (планування, спеціальне конструювання завдань, контроль) і опосередкованого (вплив на мотивацію, настанови, перспективи студента) керівництво навчально-пізнавальною діяльністю.

2. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Основи педагогічної майстерності викладача професійної освіти

Практичне заняття № 1. Складові педагогічної майстерності викладача професійної освіти (4 год)

Теоретичні питання

1. Сутність і складові педагогічної майстерності, їх характеристика.
2. Напрями розвитку та шляхи реалізації педагогічної майстерності майбутнього викладача професійної освіти.

Основні поняття

Педагогічна діяльність, педагогічна позиція, педагогічна майстерність, педагогічний талант, педагогічна техніка, педагогічне мистецтво, гуманістична спрямованість, професійно-педагогічна компетентність, педагогічні здібності, увага й уява викладача, соціально-перцептивні здібності, емпатія, рефлексія, емоційна стабільність, креативність, динамізм, оптимістичне прогнозування, педагогічна ситуація, педагогічна задача, педагогічна імпровізація, методична майстерність, критерії та рівні педагогічної майстерності.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацюйте теоретичні питання. Розкрийте зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - особливості педагогічної діяльності викладача професійної освіти;
 - педагогічна майстерність викладача професійної освіти та її елементи;
 - педагогічна майстерність та особистість викладача професійної освіти;
 - педагогічна ситуація і педагогічне завдання;
 - педагогічні здібності та уміння.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми (термінологічний контроль).

Завдання 2. Моделювання педагогічної ситуації «Моє педагогічне кредо» (презентація).

Завдання 3. Презентація результатів самотестування (Тест «Який Ваш творчий потенціал?») (джерело: [51, с. 139–142]).

Завдання 4. Виконати комплекс вправ до розділу «Сутність педагогічної майстерності викладача» (джерело: [52, с. 186–191]).

Завдання 5. Розробити програму самовдосконалення педагогічної майстерності викладача (заповнити табл. 1.1):

Таблиця 1.1

Компоненти професійної компетентності	Основні складові	Домінантні уміння, якості	Шляхи і засоби самовдосконалення

Завдання 6. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки та психології (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття (презентація).

Завдання 7. Як Ви розумієте слова О. Духновича: «... Учитель – це сіяч, що засіває зерном добру ниву; якщо він посіє там пшеницю, пшениця і вродить, а якщо посіє кукуль, то що інше зійде, як не кукуль?...»? Колективне обговорення з використанням методу «опора на власний досвід» (дискусія).

Завдання 8. Запропонуйте власне вирішення педагогічних завдань, які детермінуються відповідними педагогічними ситуаціями (джерело: [27, с. 112]).

Завдання 9. А. Орлов виділяє у педагогічній діяльності такі види центрації: на інтересах (потребах) власного «Я» (егоїстична центрація); на інтересах (вимогах) адміністрації (бюрократична центрація); на інтересах (думках) колег (конформна центрація); на інтересах (запитах) батьків (авторитетна центрація); на інтересах (вимогах) засобів навчання (пізнавальна центрація); на інтересах (потребах) учня (гуманістична центрація). За якими ознаками можна діагностувати такі центрації у діяльності викладача професійної освіти? (повідомлення).

Завдання 10. Користуючись джерелом [48, с. 26-30], опишіть елементи оцінювання ефективності діяльності викладача професійної освіти (*заповнити табл. 1.2*)

Таблиця 1.2

Фактор ефективності викладача	Опис
Персональність	
Фаховість у предметній області	
Відносини зі студентами	
Професіональна компетентність	
Викладацький стиль	
Стиль управління аудиторією	

Завдання 11. Продумайте й опишіть «викладача професійної освіти майбутнього», Ваш «ідеал» закладу професійної освіти (*повідомлення*).

Завдання 12. Скласти термінологічний словник з теми (*словник*).

Рекомендована література: [1–10, 11, 13, 14, 17, 21, 23, 24, 26–32, 34–43, 53–70].

Практичне заняття № 2. Педагогічна техніка як форма організації поведінки викладача професійної освіти (2 год)

Теоретичні питання

1. Характеристика компонентів, пов'язаних з умінням викладача професійної освіти керувати власною поведінкою.
2. Зовнішня техніка викладача професійної освіти.

Основні поняття

Педагогічна техніка, педагогічне спілкування, саморегулювання, техніка саморегуляції мимічної та пантомимічної виразності, ресурсний стан професійної освіти.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацюйте теоретичні питання. Розкрийте зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - педагогічна техніка викладача професійної освіти;

- різновиди педагогічної техніки;
- внутрішня техніка викладача професійної освіти;
- зовнішня техніка викладача професійної освіти.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми (термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування (Тест «Чи спроможні Ви навіювати?» (джерело: [51, с. 142-143])).

Завдання 3. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки та психології (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття (презентація).

Завдання 4. Виконати вправи до розділу «Техніка саморегуляції психічного та фізичного стану» та «Основи мімічної та пантомімічної виразності педагога» (джерело: [52, с. 201-207; 208-212])).

Завдання 5. Термін «педагогічна техніка» запропонував А. Макаренко. Обґрунтуйте важливість володіння викладачем професійної освіти цим компонентом педагогічної майстерності (повідомлення).

Завдання 6. Робота викладача професійної освіти емоційно досить напружена. Це, як зазначав В. Сухомлинський, – робота серця і нервів, це буквально щоденна і щогодинна витрата величезних душевних сил. Адже педагогічна праця – це повсякчасна зміна ситуації, що викликає то посилене збудження, то гальмування. Тому вміння володіти собою, тримати себе в руках – одне з найбільш необхідних умінь, від якого залежить і успіх діяльності педагога, і його здоров'я». Зважаючи на це, викладачу професійної освіти необхідно володіти технікою саморегуляції – внутрішньою технікою.

Запропонуйте способи саморегулювання, що дадуть змогу викладачу впливати на самопочуття, емоційний настрій, зберегти власне здоров'я (повідомлення).

Ознайомтеся та виконайте відповідні вправи для підтримування ресурсного стану (оптимальний внутрішній стан, що ґрунтується на раніше успішно виконаній роботі, стан впевненості й задоволеності собою) (джерело: [27, с. 104-108])).

Завдання 7. З метою розвитку зовнішньої педагогічної техніки виконати спеціальні комплекси вправ, структуровані, відповідно до засобу зовнішнього впливу викладача професійної освіти (джерело: [27, с. 97-99])).

Завдання 8. А. Макаренко зазначав: «Для мене, як і для інших педагогів, стали вирішальними такі «дрібниці»: як стояти, як сидіти, як підвестися зі стільця, вийти з-за столу, як підвищити голос, як усміхнутися, як подивитися». Чому, на Вашу думку, саме ці «дрібниці» мають вирішальне значення в діяльності викладача професійної освіти? (повідомлення).

Завдання 9. Виконати вправи до розділу «Внутрішня техніка вчителя» (джерело: [55, с. 36–38]).

Завдання 10. Скласти термінологічний словник з теми (словник).

Рекомендована література: [1-10, 13, 14, 21, 25–28, 30–33, 42, 49, 52-70].

Практичне заняття № 3. Елементи невербального спілкування як складова педагогічної техніки викладача професійної освіти (4 год)

Теоретичні питання

1. Елементи невербального спілкування як суттєва складова педагогічної техніки викладача професійної освіти.

2. Критерії педагогічної ефективності невербальної поведінки викладача професійної освіти.

Основні поняття

Педагогічна техніка, зовнішня техніка, невербальна комунікація, статична експресія, динамічна експресія, фізіономіка, артефакти, такесика, просодика, екстралінгвістика, кінесіка, міміка, жестикуляція, невербальні дії, міжособистісний простір, часові характеристики спілкування, засоби комунікації, невербальні засоби комунікації, пластична техніка, мімічна техніка, мова жестів.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацюйте теоретичні питання. Розкрийте зміст основних понять з теми.

2. Питання для самостійного опрацювання:

- класифікація невербальних засобів комунікації викладача професійної освіти;

- міжособистісний простір у педагогічному спілкуванні;

- пластична техніка (пантоміміка) особистості викладача професійної освіти (емоційне забарвлення пластики, пози особистості);
- мімічна техніка (вираз обличчя, контакт очей) викладача професійної освіти;
- мова жестів викладача професійної освіти;
- зовнішній вигляд викладача професійної освіти (стриманість, охайність, естетична виразність, доцільність одягу тощо);
- візуальний контакт викладача професійної освіти з аудиторією.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми (термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування. Тест (про що говорять жести) (джерело: [55, с. 105-108]).

Завдання 3. Оцініть власні характеристики емоційної сфери від 1 (низький результат) до 10 (високий результат) після здійсненого самоаналізу (табл. 1.3) (самоаналіз).

Таблиця 1.3

Низька тривожність	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Висока тривожність
Висока емоційна стійкість	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Низька емоційна стійкість
Впевненість у собі	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Невпевненість у собі
Безпристрасність (байдужість)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Темпераментність
Довірливість	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Критичність

Завдання 4. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки та психології (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття (презентація).

Завдання 5. Виконати комплекс вправ на розвиток умінь психофізичної саморегуляції, налаштування на професійну діяльність (джерело: [30, с. 186-187]).

Завдання 6. Виконати комплекс вправ на удосконалення мімічної й пантомімічної виразності (джерело: [30, с. 191-192]).

Завдання 7. Під час відповіді студента викладач: сидить біля столу, трохи нахилившись у бік студента; стоїть перед студентом, склавши руки на грудях, й уважно дивиться на нього; сидить, відхилившись назад, і тримає руки за головою; то потягує своє вухо, то протирає очі, то намагається поправити комірець; погладжує підборіддя однією рукою. Про

що свідчить невербальна поведінка викладача? Спрогнозуйте розвиток кожної ситуації (повідомлення).

Завдання 8. Виконати вправи до розділу «Зовнішня техніка вчителя (невербальні засоби)» (джерело: [55, с. 49-51]).

Завдання 9. Конкурс на кращий освітній проект «Культура рухів тіла та її формування у майбутніх викладачів професійної освіти» (презентація).

Завдання 10. Скласти термінологічний словник з теми (словник).

Рекомендована література: [1-10, 14, 21, 26, 30, 32, 42, 46, 52-70].

Практичне заняття № 4. Використання новітніх технологій в організації та управлінні освітнім процесом (4 год)

Теоретичні питання

1. Сутність і зміст понять «освітня технологія». Класифікація освітніх технологій.

2. Освітня технологія як об'єкт педагогічного проектування.

Основні поняття

Технологічний підхід, освітня технологія, педагогічна технологія, окрема педагогічна технологія, інноваційна освітня технологія, види освітніх технологій, складові освітньої технології. технології активного, інтерактивного та проблемного навчання, технологічні схеми та технологічні карти, концептуальна основа освітньої технології, компоненти змістовної частини освітньої технології, компетентнісний підхід до визначення змісту освіти, процесуальна частина освітньої технології.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.

2. Питання для самостійного опрацювання:

- системний підхід у проектуванні освітньої технології;
- принципи та критерії розробки освітніх технологій;
- сутність і зміст поняття «освітня технологія»;
- зміст поняття «педагогічна технологія»;

- сутність і зміст поняття «окрема предметна педагогічна технологія»;
- класифікація освітніх технологій;
- концептуальна складова освітньої технології;
- змістовна частина освітньої технології;
- процесуальна частина освітньої технології;
- технологія інтерактивного навчання;
- технологія проблемного навчання;
- сутність особистісно-орієнтованих технологій навчання;
- технологія організації та керування самостійною роботою студентів;
- технологія візуалізації навчального матеріалу.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми (термінологічний контроль).

Завдання 2. Оцініть свою здатність до взаємодії з іншими від 1 (низький результат) до 10 (високий результат) після здійсненого самоаналізу (табл. 1.4) (самоаналіз).

Таблиця 1.4

Інтроверсія	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Екстраверсія
Низька емпатія	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Висока емпатія
Холоднокровність (байдужість)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Життєрадісність
Низька соціальна впевненість	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Висока соціальна впевненість
Самодостатність	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Орієнтація на групу
Незалежність	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Згода
Новаторство	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Консервативність

Завдання 3. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки та психології (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття (презентація).

Завдання 4. Розробити власну класифікацію інноваційних методів навчання у професійній освіті (конспект).

Завдання 5. Розробити технологічну карту організації та проведення навчального заняття (вид навчального заняття за вибором студента) (презентація).

Завдання 6. Оцініть вплив концептуальних положень освітньої технології на змістовну та процесуальну її складові (*презентація*).

Завдання 7. З позицій системного підходу управління якістю професійної освіти слід розглядати як цілісну, відкриту соціально-педагогічну систему. Встановіть характерні ознаки такої системи (*презентація*).

Завдання 8. Розробіть структуру управління інноваційними процесами в закладі професійної освіти (*схема*).

Завдання 9. Визначте зміст технології самоосвіти (*конспект*).

Завдання 10. Поясніть, як співвідносяться поняття «педагогічна майстерність», «педагогічна техніка» і «педагогічна технологія» (*повідомлення*).

Завдання 11. Утворіть пари співвідношень, обравши відповіді в поданих варіантах (термін – визначення). До «зайвого» терміну доберіть визначення (*заповнити табл. 1.5*).

Таблиця 1.5

1. Педагогічна техніка	а) науково обґрунтована система операцій і послідовність її інваріантний втілення на практиці, що забезпечує ефективний педагогічний вплив
2. Педагогічна етика	б) почуття міри у застосуванні педагогічного впливу на студентів, коли оптимально враховуються умови ситуації та її соціальні та педагогічні наслідки
3. Педагогічна технологія	в) галузь педагогічних знань, що вивчає моральні якості викладача та відповідність його поведінки й відносин зі студентами та колегами існуючим у суспільстві нормам моралі
4. Педагогічний такт	г) уміння використовувати психофізичний апарат як інструмент виховного впливу
5. Тактика викладача	

Завдання 12. Для визначення ефективності освітньої технології, її потенційних можливостей використайте метод проблемно-резервного аналізу «SPOT», який полягає у виокремленні пріоритетних проблем, зіставленні сильних і слабких сторін аналізованих технологій, труднощів і небезпек, які можуть виникнути під час уведення інновацій в освітню діяльність, пошуку зовнішніх і внутрішніх резервів. Назва цього методу є аббревіатурою таких термінів: «Satisfaction» – сильні сторони, плюси; «Problems» – труднощі, слабкі сторони, мінуси; «Opportunities» – шанси, резерви, шляхи вирішення проблем у майбутньому; «Threats» – загрози,

ризика, небезпеки, які можуть виникнути у майбутньому. Слід відзначити, що за методом «SPOT» можна оцінити хронологічний аспект певної освітньої технології: «SP» – реальність, яку маємо зараз, «OT» – прогноз на майбутнє щодо практики використання цього методу. Зробіть проблемно-резервний аналіз обраних за власним вибором освітніх технологій за поданою нижче схемою (заповнити табл. 1.6):

Таблиця 1.6

Satisfaction – сильні сторони, плюси:	Problems – труднощі, слабкі сторони, мінуси:
Opportunities – шанси, резерви, шляхи вирішення проблем у майбутньому:	Threats – загрози, ризики, небезпеки, які можуть виникнути у майбутньому:

Завдання 13. В освітній практиці використовують такі технології як «проблемно-орієнтоване навчання» та «навчання, засноване на дослідженнях». Визначте сутність різних аспектів даних технологій та віднесіть їх до певної категорії (заповнити табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Проблемно-орієнтоване навчання	Аспект	Навчання, засноване на дослідженнях
	Аналіз праці відомого науковця	
	Демонстрація розв'язку задачі	
	Презентація лекційного матеріалу	
	Чітко визначена проблема для розв'язання	
	Нечітко поставлене завдання	
	Міждисциплінарне дослідження	
	Перевірка знань здобувачів освіти за допомогою комп'ютерного тесту з однією правильною відповіддю	
	Чітка структура заняття	

Завдання 14. Скласти термінологічний словник з теми (словник).

Рекомендована література: [1-10, 17, 18, 20, 23, 24, 28, 29, 34, 35, 37-41, 43, 47-50, 56-70].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Майстерність педагогічної взаємодії викладача професійної освіти

Практичне заняття № 5. Стили педагогічного спілкування, їх особливості та використання в практичній діяльності викладача професійної освіти (2 год)

Теоретичні питання

1. Зміст педагогічного спілкування.
2. Стили спілкування викладача професійної освіти як вияв характерних особливостей педагогічної взаємодії.

Основні поняття

Функції педагогічного спілкування, види педагогічного спілкування, зміст педагогічного спілкування, структура та стилі педагогічного спілкування.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - поняття педагогічного спілкування, його особливості, функції, види;
 - психолого-педагогічні умови майстерної взаємодії в педагогічному спілкуванні викладача професійної освіти;
 - структура педагогічного спілкування;
 - стилі педагогічного спілкування;
 - функції педагогічного спілкування;
 - принципи педагогічного спілкування;
 - критерії педагогічного спілкування.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми (термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування. Оцініть ступінь використання методів самопізнання у своїй роботі за шкалою від «1» до «10». Обґрунтуйте визначену оцінку (заповнити табл. 1.8).

Таблиця 1.8

Методи	Ступінь використання – від «1» до «10»	Обґрунтування оцінки
Самоспостереження		
Самоаналіз		
Порівняння себе з «еталоном»		
Моделювання власної особистості		
Усвідомлення суперечностей		
Самопереконавання		
Самозобов'язання		
Самоконтроль		
Самозвіт		

Завдання 3. Виконати комплекс вправ до розділу «Техніка педагогічного спілкування» (джерело: [52, с. 231-234]).

Завдання 4. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки та психології (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття (презентація).

Завдання 5. З метою забезпечення виконання умови щодо доцільності педагогічної вимоги, яка робить її зрозумілою в соціальному й особистісному сенсі для здобувача освіти розробіть варіант змісту «Навчальної угоди». Призначення такої угоди суб'єктів освітнього процесу – сформулювати цілі та завдання для здобувачів освіти, визначити їх цілі та очікування щодо навчання, набір основних правил відповідальної поведінки в процесі навчання тощо (повідомлення).

Завдання 6. Для забезпечення сприйняття педагогічної вимоги встановіть способи «позитивної підтримки» здобувачів освіти: схвалення (вербальне, невербальне), визнання прогресу в навчально-пізнавальній діяльності, висловлення позитивних вражень, подяка за виконану вимогу, емоційно забарвлена констатація отриманого результату тощо, зміст яких занесіть до табл. 1.9:

Таблиця 1.9

Схвалення вербальне	Схвалення невербальне	Визнання прогресу в навчальній діяльності	Висловлення позитивних вражень	Подяка за виконану вимогу	Емоційно забарвлена констатація отриманого результату

Завдання 7. Вправа «Програвання педагогічних ситуацій». Кожна мікрогрупа (2-3 студенти), розподіливши ролі, розіграє сценки, в яких моделює певний стиль спілкування, поведінки викладача на різних етапах навчального заняття; студенти мають ідентифікувати стиль, рівні спілкування, модель поведінки викладача (*презентація спостережень*).

Завдання 8. Моделювання стилю, рівнів та елементів структури педагогічного спілкування: емпатія, рефлексивне спілкування, нереклексивне спілкування (*перфоменс*).

Завдання 9. Скласти термінологічний словник з теми (*словник*).

Рекомендована література: [1-10,11, 13, 14, 21, 26, 28, 30, 31, 33, 34, 37, 48, 38, 40, 48, 53-70].

Практичне заняття № 6. Характеристика особливостей мовлення викладача професійної освіти (2 год)

Теоретичні питання

1. Техніка мови як складова педагогічної техніки викладача професійної освіти.

2. Використання засобів вербального спілкування для ефективного засвоєння навчального матеріалу здобувачами освіти.

Основні поняття

Мова, мовлення, мовна система, різновиди педагогічного мовлення, функції мовлення, техніка мовлення, слухання (рівні, стилі, бар'єри, принципи), дикція, культура професійного мовлення.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.

2. Питання для самостійного опрацювання:

- мовлення і комунікативна поведінка викладача професійної освіти;
- умови ефективності професійного мовлення викладача професійної освіти;
- шляхи вдосконалення мовлення викладача професійної освіти;
- особливості педагогічного мовлення ;
- функції педагогічного мовлення;
- вимоги до мовлення викладача професійної освіти (стиль, правильність, чистота, термінологічна чіткість, культура мовлення і слухання);
 - техніка мовлення. Дикція як чіткість вимови, шляхи її удосконалення;
 - професійні особливості голосу викладача професійної освіти (сила звуку, витривалість, гнучкість, рухливість, діапазон голосу, тембр звуку, ритміка мовлення);
 - слухання (головні рівні, стилі, бар'єри слухання, ефективне слухання);
 - словесні дії викладача професійної освіти (наказувати – просити; роз'яснювати – позбуватися; стверджувати – заперечувати; дивувати – вражати тощо).
 - джерела формування педагогічного мовлення;
 - мовні (вербальні) засоби спілкування;
 - поняття та загальні ознаки мовної культури викладача професійної освіти;
 - ознаки мовленнєвої культури викладача професійної освіти;
 - образність мови: поняття, зміст, роль, засоби створення образності;
 - характеристика інтонаційно-виразних засобів мовлення;
 - поняття й категорії техніки мовлення;
 - логіко-інтонаційний аналіз мовлення.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми (*термінологічний контроль*).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування. Ідентифікуйте негативні та позитивні сторони / факти особистісного самовдосконалення. Оцініть вплив (негативний чи позитивний) кожної сторони/факту за шкалою від «1» до «10». Обґрунтуйте обрану оцінку. Запропонуйте шляхи

мінімізації негативного впливу та посилення позитивного (заповнити табл. 1.10).

Таблиця 1.10

+ / –	Сторона / Факт	Вплив від «1» до «10»	Обґрунтування оцінки	Шляхи мінімізації негативного впливу та посилення позитивного
Позитив				
Негатив				

Завдання 3. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки та психології (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття (*презентація*).

Завдання 4. Виконати комплекс вправ до розділу «Дихання й голос як елементи педагогічної техніки» та «Розвиток уміння виразного мовлення як засобу педагогічного впливу» (*джерело: [52, с. 213-218; 219-228]*).

Завдання 5. Охарактеризуйте одну із функцій педагогічного мовлення (*повідомлення*).

Завдання 6. Комунікативна компетентність викладача професійної освіти передбачає опанування комунікативно-мовними, риторичними уміннями, усвідомленням специфіки педагогічного спілкування та особливостей комунікативних ситуацій. Ознайомтеся з основними комунікативними технологіями та алгоритмом розв'язання комунікативного завдання (*джерело: [51, с. 30-32]*).

Завдання 7. Виконати комплекс вправ для вдосконалення дихальної системи та поліпшення якостей голосу (*джерело: [55, с. 132-134]*).

Завдання 8. Виконати комплекс вправ для вдосконалення техніки мовлення (*джерело: [32, с. 184-195]*).

Завдання 9. Виконати комплекс вправ на розвиток фонаційного дихання та голосу (*джерело: [30, с. 196-197]*).

Завдання 10. Виконати комплекс вправ на розвиток дикції (джерело: [30, с. 206-208]).

Завдання 11. Скласти термінологічний словник з теми (словник).

Рекомендована література: [1-10, 19, 22, 25, 30, 32, 42, 51, 52, 55-70].

Практичне заняття № 7. Методика підготовки та проведення усного монологічного виступу (4 год)

Теоретичні питання

1. Монолог як різновид усного мовлення в міжособистісному спілкуванні.
2. Етапи підготовки і проведення монологічного виступу.

Основні поняття

Монолог, розповідь, структура розповіді, самопрезентація, пояснення, виступ, доповідь, промова, інструктаж, види професійної публічної мови, засоби вираження публічного виступу.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - сутність і специфіка публічної монологічної мови;
 - основні жанри усного публічного монологічного мовлення (доповідь, лекція, інструктаж, промова, виступ, повідомлення);
 - підготовка публічного виступу;
 - архітектоніка публічного виступу: вступна, основна, завершальна частина;
 - техніка та психотехніка оратора під час публічного виступу: особливості утримання уваги слухачів, особливості психотехніки оратора, врахування особливостей слухачів під час публічного виступу;
 - психотехніка саморегуляції оратора;
 - засоби вираження публічного виступу;
 - умови успішного виступу.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми (термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування. Діагностика функціонально-рольових позицій у команді (за R. Belbin) (джерело: [34, с. 39]).

Завдання 3. Розробити варіант власної програми психофізичного налаштування на педагогічну розповідь в аудиторії (джерело: [30, с. 188]).

Завдання 4. Виконати комплекс вправ до розділу «Виконання вправ на аналіз технології побудови зразків педагогічної розповіді» (джерело: [30, с. 179-182]).

Завдання 5. Конкурс на кращий монологічний виступ (монологічний жанр за вибором студента) (*перфоменс*).

Завдання 6. Виконати комплекс вправ щодо удосконалення саморегуляції педагога (джерело: [32, с. 167-177]).

Завдання 7. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки та психології (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття (*презентація*).

Завдання 8. Вправа «Самопрезентація». Це вид публічного виступу, під час якого викладач вперше налагоджує контакт зі здобувачами освіти, відрекомендовуючи себе, навчальну дисципліну, тему, яку він викладатиме. Для досягнення успіху слід звернути увагу на такі засади комунікації: правильно організувати міжособистісний простір під час взаємодії; стежити за своєю поставою (мова тіла викладача істотно впливає на спосіб сприйняття його здобувачами освіти); пам'ятати, що внутрішній спокій, позитивний настрій, впевненість викладача у собі викликають повагу до нього; звернути увагу на встановлення зорового контакту з аудиторією (усмішка має засвідчувати доброзичливе, щире, приязне ставлення до аудиторії); жестикулювати економно, уникаючи зайвих рухів; займати відкриту позицію; говорити слід голосно, у відповідному темпі, модулювати голос, інколи прискорювати, інколи – гальмувати; виразно й активно звертатися до аудиторії, додаючи трішки гумору (водночас слід уникати жаргону, слів-паразитів, надмірно довгих і складних формулювань, затяжних пауз та ін.); стежити за невербальною поведінкою аудиторії й адекватно реагувати на кожний невербальний сигнал (жести, міміку, позу, ознаки неспокою чи нерозуміння тощо).

«Познайомившись», студенти обмінюються враженнями, аналізують: мистецтво презентації (супровід вербальної самопрезентації невербальними засобами: зовнішній вигляд, міміка, візуальний контакт, місце знаходження тіла, постава, пози, жести, одяг та ін.); безсловесні дії викладача (поєднання іміджу, ступеня мобілізації, прибудови); егоцентризм (звичка акцентувати розмову на собі, на своїх особистих справах чи досягненнях, заглиблення у свої успіхи та невдачі); банальність (виклад добре відомих і зрозумілих речей); низьку емоційність (монотонність, байдужість до студентів, понурий вигляд); улесливість (показна доброзичливість, панібратство, невиправдане скорочення дистанції до інтимно-особистісної); абстрактність (відхід від головної теми) тощо (*повідомлення*).

Завдання 9. Виконати комплекс вправ: «Формування творчого самопочуття», «Формування уміння рухатися правильно й виразно». (*джерело: [26, с. 280-284]*)

Завдання 10. Скласти термінологічний словник з теми (*словник*).

Рекомендована література: [1-10, 19, 22, 25, 26, 30, 32, 42, 51, 52, 55-70].

Практичне заняття № 8. Діалог як засіб комунікативного спілкування в педагогічній діяльності викладача професійної освіти (2 год)

Теоретичні питання

1. Психолого-педагогічні умови здійснення діалогу.
2. Ознаки діалогічності педагогічного спілкування.

Основні поняття

Діалог, ознаки діалогічності, контакт у діалозі, індивідуальна бесіда, різновиди діалогів, принципи організації діалогу, структура діалогу.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - педагогічне спілкування як діалог;

- контакт у педагогічному діалозі;
- основні типи взаємодії учасників діалогу;
- різновиди діалогів;
- принципи організації діалогу;
- структура діалогу.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми (термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування. Оберіть три найголовніші принципи взаємодії у команді: «спільна діяльність членів команди»; «результативність виконання завдання»; «діловитість спілкування»; «активність та особиста відповідальність кожного за результат»; «партнерство», «взаємопідтримка»; «взаємозбагачення», «довіра», «гуманізм», «толерантність». Розкрийте сутність і особливості використання кожного з принципів.

Наведіть приклади застосування зазначених принципів взаємодії під час виконання певного завдання щодо організації освітнього процесу. Наприклад, під час підготовки до заліку (заповнити табл. 1.11).

Таблиця 1.11

Принцип взаємодії в команді	Сутність та особливості в університеті	Приклад застосування
Активність та особиста відповідальність кожного за результат		
Взаємозбагачення		
Взаємопідтримка		
Гуманізм		
Діловитість спілкування		
Довіра		
Партнерство		
Результативність виконання завдання		
Спільна діяльність членів команди		
Толерантність		

Завдання 3. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки та психології (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття (*презентація*).

Завдання 4. Проблемно-пошуковий метод: у групі є здобувач освіти С., який неохоче бере участь у спільному вирішенні навчальних завдань, проте сумлінно відвідує заняття. Що потрібно зробити викладачеві-лідеру, щоб зацікавити С. та розкрити його потенціал для отримання хороших результатів навчання (*презентація рішення*)?

Завдання 5. «Діалоги». У парах змодельуйте діалоги, які б відображали: 1) нереклексивне слухання; 2) рефлексивне слухання: з'ясування; перефразування; відображення почуттів; резюмування (*перформенс*).

Завдання 6. Виконати вправу 1 до розділу 5.3 «Сприяємо ефективній комунікації» (джерело: [33, с. 101-106]).

Завдання 7. Підготуватися до виконання комплексу вправ на розвиток уміння аналізувати індивідуальну педагогічну бесіду (джерело: [30, с. 243-244]).

Завдання 8. Скласти термінологічний словник з теми (*словник*).

Рекомендована література: [1-10, 16, 19, 22, 25, 26, 30, 32, 33, 42, 51, 52, 55-70].

Практичне заняття № 9. Психолого-педагогічна характеристика проведення діалогу (2 год)

Теоретичні питання

1. Комунікативні техніки ведення діалогу.
2. Методичні прийоми підготовки та проведення діалогу.

Основні поняття

Залежність, співпраця, рівність у діалозі; кооперативний, нейтральний, конфліктний діалог; когнітивний, фатичний, експресивний діалог; циклічний, інформативний діалог.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.

2. Питання для самостійного опрацювання:

- індивідуальна педагогічна бесіда як модель діалогічної взаємодії;
- загальна характеристика переконування;
- загальна характеристика навчання;
- умови внутрішнього та зовнішнього діалогу;
- рівні сформованості діалогічних стосунків.
- позиція в діалозі.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. (термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування. Наведена нижче вправа допоможе Вам усвідомити роль викладача професійної освіти як лідера:

1. Пригадайте педагога, який позитивно вплинув на Вас. Завдяки чому йому це вдавалося? Запишіть риси, які йому притаманні.

2. Подумайте про лідера, який надихав Вас у минулому. Це може бути всесвітньо відома людина, або Ваш батько чи тренер.

Завдяки яким рисам лідер надихав Вас? Запишіть ці риси. Після виконання цього завдання ви зможете назвати риси ефективних лідерів. Перегляньте два списки. Чи помічаєте ви певну подібність між ними? Чи наводить це Вас на думку про паралелі між лідером і викладачем (повідомлення)?

Завдання 3. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки та психології (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття (презентація).

Завдання 4. Діалог передбачає відмову від менторського диктату по відношенню до партнера і встановлення іншого типу взаємодії – спільного пошуку, принципового, доброзичливого спільного аналізу тощо. Сформулюйте основні правила, яких важливо дотримуватися для того, щоб діалог викладача зі студентами був продуктивним (повідомлення).

Завдання 5. Виконати вправу 2 до розділу 5.3 «Сприяємо ефективній комунікації» (джерело: [33, с. 106]).

Завдання 6. Підготуватися до виконання комплексу вправ на формування вмінь аналізувати різні аспекти педагогічного спілкування (джерело: [30, с. 229-234]).

Завдання 7. Скласти термінологічний словник з теми (словник).

Рекомендована література [1-10, 15, 19, 22, 25, 27, 32, 41, 42, 47, 49, 52-70].

Практичне заняття № 10. Характеристика етапів підготовки полілогічних заходів (4 год)

Теоретичні питання

1. Методика підготовки та проведення полілогічних заходів.
2. Впровадження полілогічних форм у практичну діяльність викладача професійної освіти.

Основні поняття

Полілог, компоненти полілогу, бесіда, полілогічна форма, дебати, полеміка, дискусія, диспут, аргументація, способи дебатування, збори, навчальна гра, технології інтерактивного навчання.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - комунікативні зв'язки;
 - тематичні перескакування;
 - складна взаємодія реплік (конструктивні і деструктивні);
 - розрив діалогічних єдностей;
 - обговорення теми, що репрезентує діалог;
 - обмін інформацією;
 - підсумковий діалог;
 - організація та проведення навчальної гри, технологій інтерактивного навчання.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми (термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування. Тест (діагностика уміння слухати) (джерело: [55, с. 109]).

Завдання 3. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки та психології (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття (*презентація*).

Завдання 4. Проведення фрагменту навчального заняття з використанням навчальної гри, технологій інтерактивного навчання (вид навчального заняття за вибором студента) (*перфоменс*).

Завдання 5. Виконати комплекс вправ на розвиток уміння виразного мовлення як засобу педагогічного впливу (*джерело*: [30, с. 201-203]).

Завдання 6. Підготуватися до виконання однієї з рольових позицій педагога (*джерело*: [30, с. 223-224]).

Завдання 7. Скласти термінологічний словник з теми (*словник*).

Рекомендована література: [1-10, 15, 19, 22, 25, 27, 30, 32, 41, 42, 47, 49, 52-70].

Практичне заняття № 11. Характеристика складових педагогічної етики викладача професійної освіти (2 год)

Теоретичні питання

1. Викладач професійної освіти як суб'єкт моральних відносин.
2. Використання елементів педагогічної етики в освітньому процесі.

Основні поняття

Професійна етика, педагогічна етика, мораль, духовність, педагогічна культура, педагогічний обов'язок, педагогічний авторитет, принципи педагогічної етики.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - основні поняття педагогічної етики та їх характеристика;
 - сутність, специфіка і функції педагогічної моралі;
 - моральні категорії педагогічної етики та їх класифікація;
 - взаємозв'язок етики і педагогічної майстерності в діяльності викладача;
 - видатні педагоги про професійну етику викладача;

- моральні ідеали та педагогічні цінності викладача професійної освіти;
- професійний обов'язок викладача професійної освіти;
- професійна честь викладача професійної освіти.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми (*термінологічний контроль*).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування. Тест на визначення рівня комунікабельності (*джерело: [55, с. 85-86]*).

Завдання 3. Що є неприпустимим у спілкуванні викладача зі здобувачами освіти? (*Повідомлення*).

Завдання 4. Спираючись на ситуації з педагогічної практики, наведіть приклади прояву викладачем педагогічної справедливості (*повідомлення*).

Завдання 5. Наведіть приклади неетичної поведінки викладача. Проаналізуйте її з огляду на відповідні норми педагогічної етики (*повідомлення*).

Завдання 6. Підберіть із психолого-педагогічної літератури цитати про особливості педагогічного такту викладача та умови його формування (*конспект*).

Завдання 7. Запропонуйте власне вирішення педагогічних завдань № 3-5 (*джерело: [27, с. 137]*).

Завдання 8. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки та психології (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття (*презентація*).

Завдання 9. Етичний захист – це дії особистості, які проводяться з метою захисту від посягання на її гідність. Специфіка етичного захисту в педагогічному спілкуванні полягає в тому, що учасник освітнього процесу не завжди усвідомлює маніпулятивні дії, спрямовані на нього. Визначте способи етичного захисту з метою припинити спілкування на низькому рівні, корекції небажаних дій партнера, демонстрації етичної форми поведінки, декларації принципів особистісних якостей, які не дають можливість вести спілкування на заданому низькому рівні, підкреслення позитивних якостей партнера, тим самим змінюючи його поведінку (*презентація*).

Завдання 10. К. Ушинський запропонував такий план самовиховання: повний спокій, або, принаймні, зовнішній; щирість у словах і вчинках;

продуманість дій; рішучість; не говорити про себе без потреби жодного слова; не проводити час несвідомо, робити те, що хочеш, а не те, що випадає; витратити час тільки на необхідне чи приємне, а не на пристрасті; кожен вечір добросовісно робити звіт про свої вчинки; ні разу не хвалитися тим, що було, тим, що є, тим, що буде. Який план Ви склали б для себе? (*Повідомлення*).

Завдання 11. Скласти термінологічний словник з теми (*словник*).

Рекомендована література: [1-10, 12, 13, 27, 29, 30, 31, 33, 36, 42, 44, 45, 52-70].

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ (РЕФЕРАТІВ)

Вимоги до змісту реферату

Під час аналізу змісту реферату кафедра звертає увагу на використання автором нових досягнень психолого-педагогічної науки, передового інноваційного педагогічного досвіду, переконливість і достовірність поданих фактів, обґрунтованість висновків і узагальнень, коректність оформлення інформаційних джерел, методичну та практичну цінність роботи.

У процесі виконання реферату необхідно обґрунтувати актуальність, викласти історію питання, інтерпретувати дані досліджень, які проводились вченими (або особисто автором), проаналізувати літературні джерела. Матеріал слід висвітлювати ґрунтовно, логічно, але уникати зайвих відступів, дрібних, не характерних фактів.

Робота повинна завершитися чіткими і конкретними висновками. При цьому потрібно звертати увагу на оформлення роботи, її грамотність, правильний запис використаної літератури, цитат і посилань на джерела. Над змістом реферату студенти працюють під керівництвом викладача кафедри.

Вибір теми і складання плану реферату

Першим дуже відповідальним кроком є вибір студентами теми реферату, яка повинна відповідати сучасному стану розвитку педагогічної теорії та практики, відповідати навчальній робочій програмі дисципліни, потребам освітнього процесу. Кафедра пропонує студентам тематику рефератів. Старости груп складають списки, де вказують: номер групи, прізвище та ініціали студента, назву теми і подають їх на кафедру. Студент, за погодженням керівника, може розробляти ініціативну тему.

Маловивчена проблема відкриває більше можливостей для прояву самостійності і виявлення творчих здібностей студента. Після вибору та схвалення теми роботи студент розробляє графік її виконання, який передбачає такі етапи:

- I) Вибір теми реферату, з'ясування ступеня її досліджуваності в літературі.
- II) Підбір літератури, складання бібліографічного списку.
- III) Вивчення літератури та інших джерел.
- IV) Написання роботи.

V) Подання роботи викладачеві на рецензування.

VI) Захист реферату.

Після складання графіка, вивчення літературних та інших джерел рекомендується розробити зміст роботи, який може обговорюватися із викладачем. Як правило, він включає вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел, додатки (за потреби).

Вступ дає загальне уявлення про роботу й має містити такі основні аспекти:

- а) обґрунтування теми;
- б) актуальність обраної теми, ступінь її досліджуваності;
- в) визначення об'єкта, предмета, мети та завдань роботи, методів дослідження.

Основна частина роботи присвячується розгортанню центральної ідеї і вирішенню означених завдань у вступі і може складатися з двох-чотирьох розділів, у свою чергу розбитих на підрозділи. Кожний розділ має висвітлювати самостійне питання поставленої проблеми, підрозділ – окрему частину цього питання. Надзвичайно важливим є збереження логічного зв'язку між розділами (підрозділами в розділі) і послідовність переходу від одного розділу до іншого. Зміст розділів і підрозділів має відповідати їх назві, мати стислі висновки.

Робота завершується *загальними висновками*. Вони мають бути чіткими, місткими й короткими за формою та відповідати визначенню у вступі завданням. Доречно запропонувати власні практичні рекомендації для розвитку розглянутої предметної сфери. Висновки констатують ступінь реалізації мети і завдань, які були визначені у вступі, а також теоретичне та практичне значення виконаної роботи.

Оформлення роботи

Допускається оформлення реферату в рукописному або надрукованому варіантах. Приблизний обсяг реферату – 25-35 с. комп'ютерного тексту.

Стандартний лист, набраний на комп'ютері, має до 30 рядків, надрукованих через 1,5 інтервали на одному боці (розмір шрифту 14 пунктів). Довжина кожного рядка – 62-66 знаків, новий абзац починається з відступу не менше 15 мм. Лист має такі поля: верхній – не менше 20 мм, нижній – 20 мм, правий – 15 мм, лівий – 25 мм.

Текст основної частини реферату поділяють на розділи та підрозділи. Розділ не слід починати з нової сторінки. Заголовки структурних частин

реферату, а саме «Зміст», «Вступ», «Основна частина», «Список використаних джерел», «Додатки» (за потреби), друкують з нової сторінки, з вирівнюванням по центру і виділенням жирним шрифтом.

Заголовки розділів і підрозділів друкують маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацу, крапку в кінці заголовку не ставлять. Відстань між заголовком і текстом має становити 2 інтервали. Номер розділу позначають арабськими цифрами з крапкою, а після цього у цьому ж рядку друкують його назву.

Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами у правому нижньому куті без крапки. Титульний аркуш вважається за першу сторінку, але нумерацію на ньому не проставляють. Наступні сторінки нумерують, починаючи з другої.

Підрозділи нумерують в межах розділу: «1.1., 1.2. тощо», тобто перший та другий підрозділ першого розділу, причому крапку проставляють і між цифрами, і після останньої, а далі в тому ж рядку подають назву підрозділу.

Робота розпочинається *титульним листом*, на якому послідовно вказують: назва університету, факультету, кафедри, тему роботи, прізвище, ім'я, по-батькові студента, спеціальність, номер навчальної групи, посаду, вчений ступінь і вчене звання викладача, місто і рік написання роботи.

За титульним листом розміщують *зміст* роботи, в якому послідовно вказують вступ (без номера), назви параграфів і підрозділів (з відповідною нумерацією), висновки (без номера), список використаних джерел (без номера), додатки (без номера). Навпроти кожного елемента змісту зазначають номери сторінок його розташування у змісті реферату.

Важливу інформаційну роль у тексті роботи відіграє посилання на джерела й літературу, а також список джерел.

Кожне висловлювання, положення, статистичний матеріал, які цитуються, слід обов'язково підтвердити посиланням на джерела. Посилатися бажано на останні видання публікацій.

Посилання в тексті реферату на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...» або «... незважаючи на пріоритетне значення мовних каналів зв'язку між діловими партнерами, в жодному разі не можна ігнорувати найбільші канали передачі інформації [6, с. 84]».

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті, в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог міжнародних і державного стандартів з обов'язковим наведенням назв праць.

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел (Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015)

Книги одного автора

Вагіна О. М. Педагогічна етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с.

Книги двох або трьох авторів

Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с.

Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у педагогіці : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с.

Книги чотирьох і більше авторів

Бікулов Д. Т, Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.

Педагогіка : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.

Книги під назвою

Українська політична нація: проблеми становлення : зб. наук. ст. / за ред. : М. М. Розумного, М. Т. Степика. Київ : Нац. ін-т стратегічних дослідж., 2012. 384 с.

Багатотомні видання

Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с.

Автореферати дисертацій

Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.

Дисертації

Вініченко О. М. Система педагогічного контролю : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.

Законодавчі та нормативні документи

Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145- VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22

Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 15.05.2022).

Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. *Офіційний вісник України*. 2017. № 20. С. 136–141.

Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. *Баланс-бюджет*. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.

Частина видання

Алексєєв В. М. Навчальний процес. *Теоретичні засади педагогіки* : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.

Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Засоби навчання. *Актуальні проблеми освіти в Україні та світі* : зб. тез доп. міжнар. наук.- практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.

Автор(и) та редактор(и)/упорядники

Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.

Електронні ресурси

Книги

Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Освітня інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: <ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf> (дата звернення: 10.05.2022).

Законодавчі документи

Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18> (дата звернення: 10.05.2022).

Періодичні видання

Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток освіти в Україні. *Ефективна освіта*. 2022. № 10. URL: <http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvnaekonomika&s=ua&z=2525> (дата звернення: 12.05.2022).

Сторінки з веб-сайтів

Що таке педагогічна інновація? освіта : веб-сайт. URL: <http://www.eco-live.com.ua> (дата звернення: 12.05.2022).

4. ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Педагогічна майстерність у структурі професійно-педагогічної компетентності викладача професійної освіти.
2. Аналіз нормативно-правової бази підготовки майбутніх педагогів професійної освіти в контексті розвитку педагогічної майстерності.
3. Методичні аспекти професійно-педагогічної компетентності викладача професійної освіти.
4. Організаційна складова професійно-педагогічної компетентності викладача професійної освіти.
5. Інноваційна діяльність викладача професійної освіти в освітньому процесі.
6. Внутрішня техніка викладача професійної освіти.
7. Майстерність викладача професійної освіти у керуванні власним психічним самопочуттям.
8. Техніка активного слухання.
9. Зовнішній вигляд викладача професійної освіти, основи мімічної і пантомімічної виразності.
10. Майстерність викладача професійної освіти в організації педагогічної взаємодії.
11. Майстерність спілкування у процесі викладу нового матеріалу.
12. Педагогічний такт як стратегія поведінки викладача професійної освіти.
13. Прийоми педагогічної взаємодії.
14. Прогностична складова компетентності викладача.
15. Професійно-педагогічне спілкування, його сутність та структура.
16. Увага та спостережливість викладача професійної освіти.
17. Уява викладача професійної освіти як умова педагогічного прогнозування у спілкуванні.
18. Чинники атракції у взаємодії викладача професійної освіти зі здобувачами освіти.
19. Критерії педагогічної майстерності викладача професійної освіти.
20. Педагогічна майстерність і авторитет викладача професійної освіти.
21. Роль риторики в педагогічній майстерності викладача професійної освіти.
22. Майстерність публічного виступу викладача професійної освіти.

23. Особливості педагогічної рефлексії викладача професійної освіти.
24. Основи техніки мовлення викладача професійної освіти.
25. Ораторська майстерність викладача професійної освіти.
26. Характеристика стилів педагогічного спілкування викладача професійної освіти.
27. Діагностика конфліктної поведінки в освітньому процесі.
28. Комунікативність як професійно-особистісна якість викладача професійної освіти.
29. Характеристика соціально-перцептивної складової педагогічного спілкування.
30. Переконування і навіювання як способи комунікативного впливу викладача професійної освіти.
31. Здобувач освіти як суб'єкт етичного впливу викладача професійної освіти.
32. Сутність, специфіка і функції педагогічної моралі.
33. Моральні категорії педагогічної етики та їх класифікація.
34. Взаємозв'язок етики і педагогічної майстерності в діяльності викладача професійної освіти.
35. Видатні педагоги про професійну етику викладача.
36. Моральні ідеали та педагогічні цінності професійної освіти.
37. Професійний обов'язок викладача професійної освіти.
38. Професійна честь викладача професійної освіти.
39. Ціннісний вимір досвіду суб'єктів педагогічної дії.
40. Сучасні методи активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти.
41. Впровадження інноваційних освітніх технологій в умовах дистанційного навчання.
42. Педагогічна майстерність викладача професійної освіти в умовах цифрової освіти.
43. Методична майстерність як складова педагогічної майстерності викладача.
44. Естетичні та етичні засади розвитку педагогічної майстерності викладача.
45. Технології розвитку творчої індивідуальності викладача професійної освіти.
46. Креативність викладача професійної освіти як психологічний механізм педагогічної творчості.

47. Інноваційний потенціал використання блогу викладача професійної освіти в освітньому процесі.

48. Анкета «Викладач очима здобувача освіти» як інструмент підвищення рівня педагогічної майстерності викладача професійної освіти.

49. Акмеологія педагогічної майстерності та професіоналізму викладача професійної освіти.

50. Педагогічна майстерність викладача професійної освіти як запорука академічної доброчесності.

5. ОСНОВНІ ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ»

1. Нормативно-правова база розвитку педагогічної майстерності викладачів професійної освіти.

2. Професійна компетентність викладача професійної освіти як елемент педагогічної майстерності.

3. Структура професійної компетентності викладача професійної освіти.

4. Методичні аспекти професійно-педагогічної компетентності викладача професійної освіти.

5. Організаційна складова професійно-педагогічної компетентності викладача професійної освіти.

6. Прогностична складова компетентності викладача професійної освіти.

7. Класифікація педагогічних умінь викладача професійної освіти та їх характеристика.

8. Технологія розвитку уваги та спостережливості викладача професійної освіти.

9. Технологія розвитку уяви викладача професійної освіти як умови педагогічного прогнозування.

10. Технологія розвитку комунікативності як професійно-особистісної якості викладача професійної освіти.

11. Технологія розвитку майстерності викладача професійної освіти у керуванні власним психічним самопочуттям.

12. Інноваційна діяльність викладача професійної освіти.

13. Технології розвитку творчої індивідуальності викладача професійної освіти.

14. Креативність викладача професійної освіти як психологічний механізм педагогічної майстерності.

15. Теоретичні основи педагогічної майстерності викладача професійної освіти.

16. Місце педагогічної майстерності в педагогічній діяльності викладача професійної освіти.

17. Педагогічна майстерність як система.

18. Педагогічна майстерність викладача професійної освіти в умовах цифрової освіти.

19. Педагогічна майстерність викладача професійної освіти як запорука академічної доброчесності.
20. Акмеологія педагогічної майстерності та професіоналізму викладача професійної освіти.
21. Критерії педагогічної майстерності викладача професійної освіти.
22. Складові педагогічної майстерності викладача професійної освіти.
23. Професійно-педагогічне спілкування, його сутність і структура.
24. Стили педагогічного спілкування, їх особливості та використання в практичній діяльності викладача професійної освіти.
25. Переконавання і навіювання як способи комунікативного впливу викладача професійної освіти.
26. Педагогічна майстерність і педагогічна техніка викладача професійної освіти.
27. Складові педагогічної техніки викладача професійної освіти.
28. Педагогічна техніка як форма організації поведінки викладача професійної освіти.
29. Невербальне спілкування як складова педагогічної техніки викладача професійної освіти.
30. Зовнішній вигляд викладача професійної освіти, основи мімічної і пантомімічної виразності.
31. Психолого-педагогічні основи взаємодії викладача професійної освіти та аудиторії.
32. Основні характеристики аудиторії, їх урахування в організації взаємодії викладача професійної освіти та аудиторії.
33. Психолого-педагогічні основи усного мовлення.
34. Поняття та загальні ознаки мовної культури викладача професійної освіти.
35. Образність мови: поняття, зміст, роль, засоби створення образності.
36. Характеристика особливостей мовлення викладача професійної освіти.
37. Роль риторики в педагогічній майстерності викладача професійної освіти.
38. Техніка активного слухання.
39. Методика підготовки та проведення усного монологічного виступу.

40. Діалогічне педагогічне спілкування як основа суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

41. Діалогічне педагогічне спілкування як вид професійного спілкування.

42. Технологія організації діалогу.

43. Технологія організації полілогу.

44. Умови ефективної мовленнєвої комунікації викладача професійної освіти.

45. Специфіка полілогічних форм спілкування.

46. Характеристика етапів підготовки полілогічних заходів.

47. Етика викладача професійної освіти та її вплив на управління освітнім процесом.

48. Педагогічна етика та педагогічний такт в діяльності викладача професійної освіти.

49. Видатні педагоги про професійну етику викладача.

50. Роль загальнолюдського етикету у формуванні та розвитку майстерності викладача професійної освіти.

51. Характеристика складових педагогічної етики викладача професійної освіти.

52. Здобувач освіти як суб'єкт етичного впливу викладача професійної освіти.

53. Сутність, специфіка і функції педагогічної моралі.

54. Моральні категорії педагогічної етики та їх класифікація.

55. Моральні ідеали та педагогічні цінності професійної освіти.

56. Професійний обов'язок викладача професійної освіти.

57. Особливості педагогічної рефлексії викладача професійної освіти.

58. Технологія управління педагогічним конфліктом.

59. Креативність викладача професійної освіти як психологічний механізм педагогічної творчості.

60. Анкета «Викладач очима здобувача освіти» як інструмент підвищення рівня педагогічної майстерності викладача професійної освіти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Методичне забезпечення

1. Красильник Ю.С. Методика проведення навчальних занять в умовах дистанційного навчання: навч. посіб. / Ю.С. Красильник, Г.Л. Корчова, М.В. Руденко. – Київ: КНУБА, 2021. – 156 с.
2. Красильник Ю.С. Педагогіка: навч. посіб. / Ю.С. Красильник, Г.Л. Корчова, М.В. Руденко. – Київ : КНУБА, 2020. – 152 с.
3. Руденко М.В. Основи професійної освіти: підручник / М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз, Г.Л. Корчова. – Київ: КНУБА, 2018. – 613 с.
4. Руденко М.В. Методика професійного навчання. Дидактичне проектування: навч. посіб. / М.В. Руденко, С.В. Ніколаєнко, І.М. Мороз. – Київ: КНУБА, 2016. – 132 с.
5. Руденко М.В. Комунікативні процеси у педагогічній діяльності. Креативні технології навчання: навч. посіб. / М.В. Руденко, І.М. Мороз. – Київ: КНУБА, 2016. – 204 с.
6. Руденко М.В. Психолого-педагогічне забезпечення навчально-виховного процесу: навч. посіб. / М.В. Руденко, В.М. Смірнов, Р.А. Калениченко, В.О. Гаврилук. – Київ: КНУБА, 2014. – 432 с.

Основна література

1. Про освіту : Закон України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38–39, ст. 380). – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Про вищу освіту : Закон України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37–38, ст. 2004). – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-p#Text>.
4. Професійний стандарт «Педагог професійного навчання» : наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 20.06.2020 року № 1182. – URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ME200568>.
5. Боднарук О. Розвиток індивідуального лідерства в університеті: навчальний посібник. – Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. – 40 с. – URL: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Liderstvo/rozvitok_individualn_liderstva_v_Universiteti._Bodnaruk.E_2016_40c.pdf.

6. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч. посіб. – Київ: Академвидав, 2011. – 256 с.

7. Гуманізація педагогічного процесу у вищій школі: колективна монографія / керівник колективної монографії д.п.н. Л.В. Лебедик. – Полтава: ПУЕТ, 2020. – 196 с.

URL:<http://dspace.uccu.org.ua/bitstream/123456789/9284/1/Кафедральна%20тема%20ПСН%20моногр.%20.pdf>.

8. Гуцало Е.У. Основи психологічної компетентності майбутнього педагога: практикум : навч.-метод. посіб. – Кіровоград, 2016. – 204 с.

9. Дебати: навч. посіб : метод. рек. щодо ведення дебатів. – Київ: А.П.Н., 2001. – URL: http://cent.dn.ua/docs/manual_debate.pdf.

10. Дубінка М. Діалогічне педагогічне спілкування як основа суб'єкт-суб'єктної взаємодії. *Наукові записки серія : педагогічні науки.* – Випуск 112. – URL: http://divovo.in.ua/pars_docs/refs/1/884/884.pdf.

11. Зайченко І.В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі : навчальний посібник. – 2-е вид., переробл. і доп. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. – 456 с.

12. Інноваційні освітні технології: навчально-методичний посібник / упоряд.: Л. М. Прокопів. – Івано-Франківськ, 2020. – 172 с.

13. Кузнецова Г.П. Культура мовлення та риторика: навч. посіб. / Г.П. Кузнецова, О.М. Корчова, І.О. Кухарчук, І.В. Холявко. – Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. – 324 с.

14. Кухаренко В.М. Екстрене дистанційне навчання в Україні: монографія / В.М. Кухаренко, В.В. Бондаренко. – Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. – 409 с.

15. Матвеева Н.О. Педагогічна майстерність: навчально-методичний супровід самостійної роботи студентів. – Івано-Франківськ, 2015. – 327 с. – URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/11874>.

16. Мацько Л.І. Риторика: навч. посіб. / Л.І. Мацько, О.М. Мацько. – Київ: Вища шк., 2003. – 311 с.

17. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України; [редкол.: В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), А.М. Гуржій (заст. голови), О.Я. Савченко (заст. голови)]; за заг. ред. В.Г. Кременя. – Київ: Педагогічна думка, 2016. – 448 с. URL:

<http://lib.iitta.gov.ua/166230/1/nac%20dopovid%202016.indd%20smal.pdf>.

18. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.М. Захарченко, С.А. Калашнікова, В.І. Луговий та ін.

/ За ред. В.Г. Кременя. – Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 100 с. URL:

https://ihed.org.ua/images/biblioteka/glossariy_Visha_osvita_2014_tempus-office.pdf.

19. Осипова Н.П. Ораторське мистецтво: навчальний посібник / Н.П. Осипова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін; за ред. Н.П. Осипової. – Харків: Одиссей, 2005. – 144 с.

20. Холковська І.Л. Основи педагогічної майстерності : практикум / І.Л. Холковська, О.В. Волошина, С.І. Губіна. – Вінниця : Твори, 2019. – 240 с.

URL: <http://psychology.univer.kharkov.ua/dist2020/materialy/Shvedova/Prakt.pdf>.

21. Отич О.М. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи: підручник. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 208 с. – URL: http://lib.iitta.gov.ua/26548/1/2652_OTICH_KIEB-2.pdf.

22. Паламарчук О. Викладання в університеті на засадах лідерства: навчальний посібник. – Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. – 40 с. – URL: https://ihed.org.ua/images/biblioteka/Liderstvo/vikladannya_v_Univers_na_zasadah_liderstva_Palamarchuk.O_2016_40c.pdf.

23. Педагогічні технології в сучасних наукових дослідженнях: досвід та інновації: монографія / за ред. С.Я. Харченка. – Старобільськ: ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2017. – 372 с.

URL: http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2132/Monografia_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

24. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність: підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; 3-тє вид., допов. і переробл. – Київ : СПД Богданова А.М., 2008. – 376 с.

25. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність. Хрестоматія: навч. посіб. / Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базилевич, Т.Г. Дмитренко та ін. – Київ: СПД Богданова А.М., 2008. – 462 с.

26. Пихтіна Н.П. Основи педагогічної техніки: навч. посіб. – Київ: Центр учбової літератури, 2013. – 316 с.

URL: http://culonline.com.ua/Books/osn_ped_tehn_Pihtina.pdf.

27. Сергєєва Л.М. Практикум педагогічної майстерності: навч. посіб. / Л.М. Сергєєва, А.О. Молчанова, О.В. Пащенко та ін. / за ред. В.В. Олійника. – Київ: ТОВ «Етіс Плюс», 2008. – 184 с.

URL: <https://studfiles.net/preview/2041228/>.

28. Прохор І. Формування командного лідерства в університеті: навчальний посібник. – Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. – 40 с. – URL: https://ihed.org.ua/images/doc/levshyn_monografia.pdf.

29. Семенова А.В. Професійна педагогіка: підручник. / А.В. Семенова, О.В. Грабовський, Л.В. Коломієць та ін.; за заг. ред. А.В. Семенової. – Одеса: Бондаренко М.О., 2020. – 575 с.

30. Базалук О.О. Професійна та педагогічна етика: навч.-метод. посіб. / О.О. Базалук, О.П. Кравченко, Л.М. Харченко. – Переяслав-Хмельницький: КСВ, 2019. – 85 с.

31. Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми: монографія / за науковою редакцією академіка НАПН України С.Д. Максименка. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2020. – 220 с.

URL:<https://lib.iitta.gov.ua/723176/1/Психологічні%20виміри%20особистісної%20взаємодії%20суб'єктів%20освітнього%20простору%20в%20контексті%20гуманістичної%20парадигми.pdf>.

32. Пророк Н.В. Психологічна діагностика мотивації особистості до навчання в умовах інформаційного суспільства: монографія / Н.В. Пророк, Л.О. Кондратенко, Л.М. Манилова та ін. – Київ: Слово, 2020. – 131 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/723282/1/Психол_діагност_мотивації.pdf.

33. Хриков Є.М. Методологія педагогічного дослідження: монографія. – Харків, 2018. – 294 с.

34. Психолого-педагогічні засади проектування інноваційних технологій викладання у вищій школі: монографія / за заг. ред. В.П. Андрущенка, В.І. Лугового. – Київ : «Педагогічна думка», 2011. – 260 с. – URL: https://ihed.org.ua/images/doc/levshyn_monografia.pdf.

35. Психологічні технології взаємодії суб'єктів освітнього простору : методичні рекомендації / за науковою редакцією академіка НАПН України С.Д. Максименка. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2020. – 48 с. – URL: <http://psychology-naes-ua.institute/userfiles/files/Максименко.pdf>.

36. Савенкова Л. Психологія спілкування: навч. посіб. / Л. Савенкова, В. Сгадова, Л. Борисенко та ін. – Київ, 2015. – 309 с.

37. Рацул А.Б. Педагогіка. Інформативний виклад: навчальний посібник / А.Б. Рацул, Т.Я. Довга, А.В. Рацул. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ: КНТ, 2015. – 320 с.

URL: http://culonline.com.ua/Books/pedagogika_racul.pdf.

38. Семенова А.В. Мистецтво мовлення сучасного педагога: навч. посіб. / А.В. Семенова, С.М. Мельник – Одеса: Бондаренко М.О., 2019. – 308 с.

39. Методичні вказівки та контрольні завдання з курсу «Педагогічна етика» / уклад.: Н.В. Середа, О.С. Пономарьов. – Харків: НТУ «ХПІ», 2016. – 68 с. – URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/21380/1/prohramy_2016_Pedahohichna_etyka.PDFhttp://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/21380/1/prohramy_2016_Pedahohichna_etyka.PDF.

40. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості : підручник. – Київ : Міленіум, 2006. – 344 с.
URL:<http://www.nsj.gov.ua/files/1492079266Основи%20педагогічної%20творчості.%20Світлана%20Сисоєва.PDF>.

41. Стимулювання творчого сприймання інформації: методичні рекомендації / уклад.: В.О. Моляко, Ю.А. Гулько, Н.А. Ваганова та ін.; за ред. В.О. Моляко. – Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. – 72 с.
URL:https://lib.iitta.gov.ua/712862/1/Метод.%20рекомендації_лаб.%20психол.%20творч._2018_2.pdf.

42. Ставицький А. Роль викладача-лідера у сучасному університеті: навчальний посібник. – Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. – 40 с. – URL: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Liderstvo/Rol_vikladacha-ledera_v_Univ_A.Stavitskiy_2016-40p.pdf.

43. Стельмах Н.В. Новітні комунікативні технології. – Миколаїв: МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2020. – 215 с. – URL: http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/770/1/Стельмах_Новітні%20комунікативні%20технології.pdf.

44. Стрельников В.Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник / В.Ю. Стрельников, І.Г. Брітченко. – Полтава : ПУЕТ, 2013. – 309 с. – URL: <http://library.kr.ua/elib/strelnikov/posibnyk-Strelnikov.pdf>.

45. Мільто Л.О. Теорія і технологія розв'язання педагогічних задач: навч. посіб. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 156 с. – URL: http://lib.iitta.gov.ua/2622/1/MILTO_879-13.pdf.

46. Теслюк В.М. Основи педагогічної майстерності: навчальний посібник / В.М. Теслюк, П.Г. Лузан – Київ: НАКККіМ, 2011. – 304 с. – URL: https://method.ucoz.ua/_ld/0/69_Tesluk-pdf.pdf.

47. Теслюк В. Індивідуальний стиль педагогічного спілкування викладача: теоретико-методичний аспект : монографія. – Київ : Ліра-К, 2018. – 212 с.

48. Теслюк В. Формування педагогічної майстерності майбутнього викладача: теоретико-методичний аспект: монографія. – Київ: Ліра-К, 2018. – 260 с.

49. Федорчук В.В. Основи педагогічної майстерності: навч.-метод. посіб. – Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д., 2008. – 140 с. – URL: <http://pedagogika.ucoz.ua/knygy/METODYCHKA-OPM.pdf>.

Інформаційні ресурси

1. <https://mon.gov.ua/ua> – сайт Міністерства освіти і науки України.
2. <http://naps.gov.ua/> – сайт Національної академії педагогічних наук України.
3. <https://imz.gov.ua/zo.gov.ua/> – сайт Інституту модернізації змісту освіти.
4. <http://iea.gov.ua/> – сайт Інституту освітньої аналітики.
5. <http://iprood.com.ua/> – сайт Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.
6. <https://ivet.edu.ua/> – сайт Інституту професійної освіти НАПН України.
7. <https://www.uera.org.ua/> – Українська асоціація дослідників освіти.
8. <http://pedpresa.ua/> – освітній портал Педагогічна преса.
9. <https://www.ed-era.com/> – Educational Era (студія онлайн-освіти).
10. <http://www.nbu.gov.ua/> – сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.
11. <http://dnrb.gov.ua/ua/history/> – сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського.
12. <https://www.pedagogic-master.com.ua/publikacii/> – освітньо-науковий портал «Педагогічна майстерність викладача вищої школи».
13. <http://prosvitcenter.org/> – «Про.Світ» (центр інноваційної освіти).
14. <http://library.knuba.edu.ua/> – сайт бібліотеки КНУБА.
15. <http://org2.knuba.edu.ua/> – освітній сайт КНУБА.

Навчально-методичне видання

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Методичні вказівки
до вивчення навчальної дисципліни
для студентів спеціальності 015 «Професійна освіта»
галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Укладач **КРАСИЛЬНИК** Юрій Семенович

Випусковий редактор *В.С. Сасько*
Комп'ютерне верстання *В.С. Сасько*

Підписано до друку 29.12.2022. Формат 60x84_{1/16}
Ум. друк. арк. 3,25. Обл.-вид. арк. 3,5.
Електронний документ. Вид. № 97/III-22

Видавець і виготовлювач:
Київський національний університет будівництва і архітектури
Повітрофлотський проспект, 31, Київ, Україна, 03037

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 808 від 13.02.2002 р.